



Ταξίδι με τον Μυθαγόρα
στον μύθο και στη γνώση

Ιστορία

με διαθεματικές εργασίες
σε όλα τα μαθήματα



Γλώσσα

Αγγλιανά

Μαθηματιανά

Μελέτη
Περιβάλλοντος

Θρησκευτιανά

Ιστορία

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Εκπαίδευση

Μαρίνα Αραπάκη, *Ιστορία με διαθεματικές εργασίες σε όλα τα μαθήματα*

(Γ' Δημοτικού)

Εικονογράφηση: Νίκος Σουπιωνάς και Αθανάσιος Πέτρου

Διορθώσεις: Σοφία Κροκίδη

Υπεύθυνος έκδοσης: Βαγγέλης Μπακλαβάς

DTP: (βιβλίου) Νίκος Σουπιωνάς, (ενθέτου απαντήσεων) Κατερίνα Σταματοπούλου

Copyright © Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη) και Μαρίνα Αραπάκη,

Αθήνα, 2018

Copyright © για την εικονογράφηση Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη),

Αθήνα, 2017-2020

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Φεβρουάριος 2020

Κ.Ε.Τ. Β154 - Κ.Ε.Π. 32/20

ISBN 978-960-16-7411-7



ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665 - FAX: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ: ΚΟΥΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ),

570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 - FAX: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Λίγα λόγια για το βιβλίο

Οι αρχαίοι Έλληνες -όπως και πολλοί άλλοι λαοί- ήθελαν να καταλάβουν καλύτερα τον κόσμο, τη ζωή, τον θάνατο.

Για να εξηγήσουν όσα δεν ήξεραν, δεν καταλάβαιναν ή φοβούνταν, έφτιαχναν **μύθους**, που τους διηγούνταν και τους τραγουδούσαν οι μεγαλύτεροι στους μικρότερους.

Οι μύθοι είναι **φανταστικές ιστορίες**, οι οποίες όμως κρύβουν σπουδαίες **αλήθειες** και **συμβολίζουν** ό,τι είναι σημαντικό για τους ανθρώπους.

Οι ελληνικοί μύθοι αρέσουν σε μικρούς και μεγάλους.

Έχουν γίνει τραγούδια, πίνακες ζωγραφικής, αγάλματα, θεατρικά έργα, κινηματογραφικές ταινίες, κόμικς και ταξιδεύουν τη φαντασία μας.

Σε αυτό το βιβλίο η **Ελληνική Μυθολογία** γίνεται καράβι κι εμείς επιβάτες, σε ένα υπέροχο ταξίδι ανακαλύψεων και γνώσεων.

Ο **Μυθαγόρας**, ο καπετάνιος, μας διηγείται απίθανες ιστορίες και μας ταξιδεύει σε όλα τα νησιά των μαθημάτων της Γ' τάξης.

Μαθαίνουμε παίζοντας και **παίζουμε** μαθαίνοντας.

Καλό ταξίδι!

Σηκώστε άγκυρες!



Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1:

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ 6

1. Η Τιτανομαχία 6
2. Οι θεοί του Ολύμπου 8
3. Οι θεές του Ολύμπου 10
Δήμητρα και Περσεφόνη 12
4. Ο Προμηθέας, η Πανδώρα,
ο Δευκαλίωνας και η Πύρρα 14

ΕΝΟΤΗΤΑ 2:

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ 16

1. Η γέννηση του Ηρακλή 16
Η Αρετή και η Κακία 18
2. Το λιοντάρι της Νεμέας 20
3. Η Λερναία Ύδρα και ο κάπρος
του Ερύμανθου 22
4. Το ελάφι με τα χρυσά κέρατα, οι Στυμφαλίδες
όρνιθες, οι στάβλοι του Αυγεία 24
Ο Ηρακλής και οι Ολυμπιακοί αγώνες 26
Άδμητος και Άλκηστη 26
5. Κι άλλοι άθλοι 28
6. Ο Κέρβερος του Άδη και τα χρυσά μήλα
των Εσπερίδων 30
7. Το τέλος του Ηρακλή 32

ΕΝΟΤΗΤΑ 3:

Ο ΘΗΣΕΑΣ 34

1. Ο Θησέας, το βασιλόπουλο της Τροιζήνας 34
2. Ο Θησέας σκοτώνει τον Μινώταυρο 36
3. Ο Θησέας επιστρέφει στην Αθήνα 38
Δαίδαλος και Ίκαρος 40

ΕΝΟΤΗΤΑ 4:

Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ 42

1. Ο Φρίξος, η Έλλη και το χρυσόμαλλο δέρασ 42
2. Πελίας και Ιάσωνας 44
Ορφείας και Ευρυδίκη 46
3. Η Αργοναυτική εκστρατεία 48

ΕΝΟΤΗΤΑ 5:

Ο ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 50

1. Το μήλο της Έριδας 50
2. Η θυσία της Ιφιγένειας 52
3. Οι Αχαιοί φτάνουν στην Τροία 54
4. Ο θυμός του Αχιλλέα 56
5. Ο θάνατος του Πάτροκλου 58
Η ασπίδα του Αχιλλέα 60
6. Ο Αχιλλέας σκοτώνει τον Έκτορα 62

7. Το τέλος του Αχιλλέα 64
8. Ο Δούρειος ίππος και η καταστροφή
της Τροίας 66

ΕΝΟΤΗΤΑ 6:

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ 68

- 1α. Στους Κίκονες και στους Λωτοφάγους 68
- 1β. Στους Κύκλωπες 70
2. Στον Αίολο, στους Λαιστρυγόνες
και στο νησί της Κίρκης 72
3. Στον Άδη, στις Σειρήνες, στη Σκύλλα
και στη Χάρυβδη 74
Ο Σίσυφος 76
4. Στο νησί του Ήλιου, στο νησί της Καλυψώς
και στο νησί των Φαίακων 78
5. Ο Οδυσσέας στην Ιθάκη 80
6. Ο Οδυσσέας σκοτώνει τους μνηστήρες 82

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 7:

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ 85

- Εισαγωγή 85
1. Παλαιολιθική εποχή 86
 2. Μεσολιθική εποχή 88
 3. Η Νεολιθική εποχή στην Ελλάδα 90

ΕΝΟΤΗΤΑ 8:

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 92

- Εισαγωγή 92
- #### Α. Ο ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 94
1. Η ζωή των Κυκλαδίων 94
 2. Η τέχνη των Κυκλαδίων 96

ΕΝΟΤΗΤΑ 9:

Β. Ο ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 98

1. Η Μινωική Κρήτη 98
2. Το ανάκτορο της Κνωσού 100
3. Η καθημερινή ζωή των Μινωικών 102
4. Η θρησκεία και η γραφή των Μινωικών 104
5. Η τέχνη των Μινωικών 106

ΕΝΟΤΗΤΑ 10:

Γ. Ο ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 108

1. Αχαιοί, οι πρώτοι Έλληνες 108
2. Οι Αχαιοί πήγαν και στην Κύπρο 110
3. Η ακρόπολη των Μυκηνών 112
4. Η καθημερινή ζωή των Μυκηναίων 114
5. Η θρησκεία και η γραφή των Μυκηναίων 116
6. Η τέχνη των Μυκηναίων 118

Το γάλα μου μεγάλωσε
τον πιο τρανό θεό,
στο κέρατό μου θενά βρεις
της γης κάθε αγαθό.

Είμαι _____

(Ο Ησίοδος μας διηγείται τη δημιουργία του κόσμου.)

Στην αρχή υπήρχε το **Χάος**, δηλαδή σκοτάδι και αταξία. Από το Χάος γεννήθηκε η **Γη**. Η Γη γέννησε τον **Ουρανό**. Ο Ουρανός και η Γη ενώθηκαν και γέννησαν τους **Τιτάνες**.

Όμως ο Ουρανός δεν ήθελε να πάρουν τα παιδιά του την εξουσία και τα φυλάκισε στα βάθη της Γης.

Ο **Κρόνος**, ο πιο δυνατός από τους Τιτάνες, βγήκε από τη Γη, πάλεψε με τον Ουρανό, τον νίκησε, απελευθέρωσε τα αδέρφια του και έγινε αρχηγός του κόσμου.

Ο Κρόνος παντρεύτηκε τη **Ρέα** και γέννησαν τρεις θεές και τρεις θεούς: την **Ήρα**, την **Εστία** και τη **Δήμητρα**, τον **Πλούτωνα**, τον **Ποσειδώνα** και τον **Δία**.

Και ο Κρόνος όμως φοβόταν μήπως χάσει την εξουσία από τα παιδιά του. Γι' αυτό τα κατάπινε.

Όταν η Ρέα γέννησε τον Δία, για να τον προστατέψει, τον έκρυψε σε μια σπηλιά, σε ένα βουνό της Κρήτης, και ξεγέλασε τον Κρόνο δίνοντάς του να καταπιεί μια φασκιωμένη πέτρα. Ο Δίας μεγάλωσε πίνοντας το γάλα της **Αμάθειας**, μιας κασίκας που αγάπησε πολύ.

Όταν ο Δίας έγινε πολύ δυνατός, πάλεψε με τον Κρόνο, τον νίκησε και τον ανάγκασε να βγάλει από μέσα του τους άλλους θεούς.

Ο Δίας και οι άλλοι θεοί έκαναν πόλεμο με τους Τιτάνες, που ονομάστηκε **Τιτανομαχία**. Νίκησαν οι θεοί. Μετά πολέμησαν τους **Γίγαντες**, τεράστια πλάσματα της Γης, στη **Γιγαντομαχία**. Και πάλι επικράτησαν οι θεοί.

Ο Δίας έγινε κυρίαρχος του κόσμου και παντρεύτηκε την Ήρα.

Όλοι οι θεοί ανέβηκαν στον **Όλυμπο**, το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, και από εκεί κυβερνούσαν τον κόσμο.



Ασκήσεις



1. Ένωσε τα ονόματα της στήλης Α με τα ονόματα της στήλης Β, ώστε να σχηματιστούν τα σωστά ζευγάρια:

A		B	
Ουρανός	•	•	Ήρα
Κρόνος	•	•	Ρέα
Δίας	•	•	Γη

Γλώσσα

2. Ο Μυθαγόρας έγραψε στο πανί μερικά κύρια ονόματα. Βάλε τα σε αλφαβητική σειρά:

- | | |
|------------|-----------|
| 1. Αμάθεια | 6. _____ |
| 2. _____ | 7. _____ |
| 3. _____ | 8. _____ |
| 4. _____ | 9. _____ |
| 5. _____ | 10. _____ |



3. Γράψε τις αντίθετες λέξεις:

αρχή:	τέλος	παίρνω:	_____
σκοτάδι:	_____	πόλεμος:	_____
ημέρα:	_____	μετά:	_____
δυνατός:	_____	πολύ:	_____

Μαθηματικά

4. Γράψε με λέξεις τους αριθμούς:

9:	_____	98:	_____
14:	_____	104:	_____
23:	_____	112:	_____

Μεθ. Περιβάλλοντος

5. Κύκλωσε τη σωστή απάντηση:

Η Κρήτη είναι:	λίμνη	νησί
Ο Όλυμπος είναι:	βουνό	ποτάμι
Γάλα παίρνουμε και από την:	κότα	αγελάδα
Η πέτρα λέγεται και:	λίθος	μύθος
Το φεγγάρι λέγεται και:	Αυγερινός	Σελήνη



Οι θεοί του Ολύμπου

Φαγητό δεν πιάνω,
με προυνι μοιάζω,
στα χέρια θεού
τα κύματα δαμάζω.

Είμαι _____

Οι δώδεκα θεοί, με αρχηγό τον Δία, κατοικούσαν στον Όλυμπο. Έπιναν νέκταρ και έτρωγαν αμβροσία, που τους έκαναν αθάνατους.

Ας γνωρίσουμε πρώτα τους έξι θεούς:

Δίας ή Ζεός: Ο αρχηγός των θεών και των ανθρώπων. Ήταν θεός του ουρανού. Εφάρμοζε τον νόμο και την τάξη. Λεγόταν και **Ξένιος Ζεός**, γιατί προστάτευε τους ξένους και τους κνηνημένους που ζητούσαν φιλοξενία.

Σύμβολο: ο κεραυνός, ο αετός και το σκήπτρο.

Ποσειδώνας: Ο θεός της θάλασσας. Ζούσε στον βυθό με τη γυναίκα του, την Αμφιτρίτη, και εξουσίαζε τα κύματα.

Σύμβολο: η τρίαινα, το άλογο και τα δελφίνια.

Απόλλωνας: Ο θεός του φωτός, της μουσικής και της μαντικής τέχνης. Πατέρας του ήταν ο Δίας και μητέρα του η Λητώ. Γεννήθηκε στη Δήλο, όπου κατέφυγε η Λητώ, κνηνημένη από την Ήρα.

Σύμβολο: η λύρα και το δάφνινο στεφάνι.

Ήφαιστος: Ο θεός της φωτιάς και των ηφαιστειών. Έλιωνε τα μέταλλα στη φωτιά και έφτιαχνε τα όπλα των θεών. Ήταν κουτσός, γιατί κάποτε ο Δίας θύμωσε και τον πέταξε σε ένα νησί, τη Λήμνο.

Σύμβολο: το σφυρί και η λαβίδα.

Ερμής: Ο αγγελιοφόρος, δηλαδή ο ταχυδρόμος, των θεών. Λεγόταν και «ψυχοπομπός», γιατί συνόδευε τις ψυχές των νεκρών στον Κάτω Κόσμο.

Ονομαζόταν και «κερδώς», γιατί προστάτευε τους εμπόρους, ώστε να βγάζουν κέρδη.

Σύμβολο: το κηρύκειο¹ και τα φτερωτά σανδάλια.

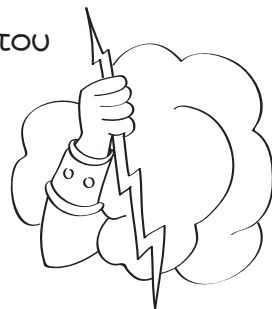
Άρης: Ο θεός του πολέμου.

Σύμβολο: τα όπλα.

Όμως υπήρχαν και άλλοι θεοί, όπως οι:

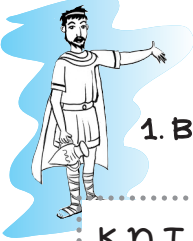
Πλούτωνας: Ο θεός των νεκρών και του Κάτω Κόσμου.

Διόνυσος: Ο θεός του αμπελιού και του κρασιού.



1. κηρύκειο: ραβδί από κλαδί δάφνης ή ελιάς με δύο μικρά φτερά στο επάνω μέρος και δύο φίδια να τυλίγονται γύρω από αυτό.

Ασκήσεις



1. Βρες στο κρυπτόλεξο τα σύμβολα των θεών και γράψε σε ποιον ανήκει το καθένα:

κ η τ ο σ φ υ ρ ι α π ρ ε ν
ο δ ι α π ω ξ τ ρ ι α ι ν α
η ψ ε ο π λ α κ τ ε ρ χ ω λ
α κ ε ρ α υ ν ο σ τ α κ ι μ
λ ο ρ ε ξ σ α ν δ α λ ι α ω
ω τ ο λ υ ρ α π κ ι σ ο ν α

Σύμβολο

Θεός

σφυρί

Ήφαιστος

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Γλώσσα

2. Χώρισε σε συλλαβές τις λέξεις:

Όλυμπος: Ο-λυ-μπος

δεληφίνια: _____

Ελλάδα: _____

μέταλλα: _____

αδέρφια: _____

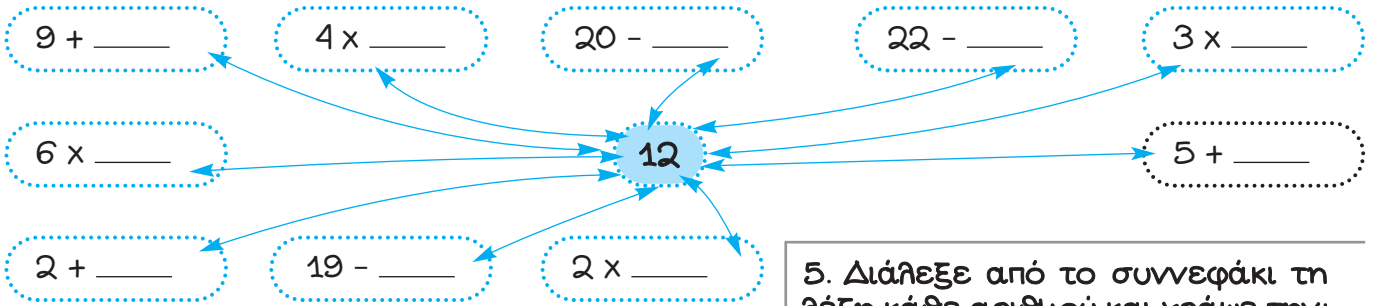
σανδάλια: _____

κεραυνός: _____

σύμβολο: _____

Μαθηματικά

3. Οι θεοί του Ολύμπου ήταν 12. Βρες τον αριθμό 12 με πολλούς τρόπους:



Μεθ. Περιβαλλοντος

4. Έμαθες την ταυτότητα των θεών. Φτιάξε κι εσύ τη δική σου:

Με λένε _____ .

Γονείς μου είναι ο _____ και η _____ .

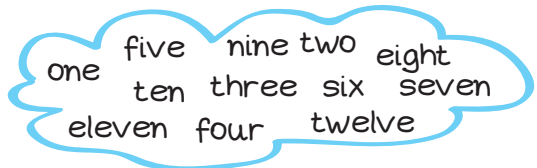
Μένω στ _____ , στην οδό _____ .

Γηγαίνω στο _____ Δημοτικό Σχολείο _____ .

Αγαπημένο μου φαγητό: _____ .

Αγαπημένο μου παιχνίδι: _____ .

5. Διάλεξε από το συνεφάκι τη λέξη κάθε αριθμού και γράψε την:



1 _____	7 _____
2 _____	8 _____
3 _____	9 _____
4 _____	10 _____
5 _____	11 _____
6 _____	12 _____

Αγγλικά



ΟΙ ΘΕΕΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

Τόξο κρατώ,
στα δάση γυρνά,
τα άγρια ζώα
προστατεύω εγώ.

Είμαι _____

Στον Όλυμπο ζούσαν και οι έξι θεές. Ας τις γνωρίσουμε:

Ήρα: Η γυναίκα του Δία. Προστάτευε τον γάμο και την οικογένεια. Συχνά ήταν θυμωμένη με τον Δία, γιατί της έκανε απιστίες.

Σύμβολο: το σκήπτρο, το ρόδι και το παγόι.

Αφροδίτη: Η θεά της ομορφιάς. Ονομάστηκε έτσι γιατί γεννήθηκε από τον αφρό της θάλασσας. Η Αφροδίτη γέννησε τον Έρωτα, τον παιχνιδιάρη φτερωτό θεό, που σημαδεύει με τα βέλη του τους ανθρώπους και τους κάνει να ερωτεύονται.

Σύμβολο: το περιστέρι και οι φτερωτοί έρωτες.

Αθηνά: Η θεά της σοφίας, της ειρήνης και της υφαντικής τέχνης. Σύμφωνα με τον μύθο, γεννήθηκε από το κεφάλι του Δία. Φορούσε πανοπλία και αντιστεκόταν στον Άρη, που ήθελε πολέμους. Οι Αθηναίοι ονόμασαν την πόλη τους Αθήνα, για να την τιμήσουν, όταν τους πρόσφερε για δώρο την ελιά, σύμβολο της ειρήνης.

Σύμβολο: η κουκουβάγια, η ελιά και η περικεφαλαία.

Δήμητρα: Η θεά της γεωργίας. Δίδαξε τους ανθρώπους να καλλιεργούν τη γη. Προστάτευε τα φυτά και άλλαζε τις εποχές του χρόνου. Κόρη της ήταν η Περσεφόνη.

Σύμβολο: τα στάχια και οι δάδες.

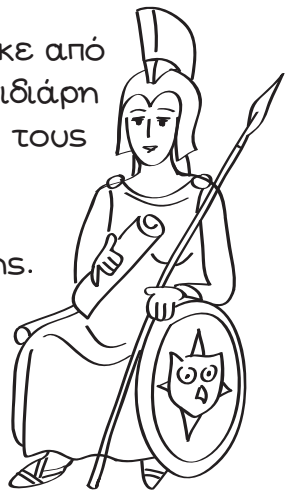
Άρτεμη: Η θεά του κυνηγιού και αδερφή του Απόλλωνα. Προστάτευε τα δάση και τα άγρια ζώα.

Σύμβολο: το τόξο, η θήκη με βέλη και το ελάφι.

Εστία: Η θεά του σπιτιού. Στο κέντρο κάθε σπιτιού υπήρχε βωμός (ιερό) αφιερωμένος σε αυτήν.

Εκτός από τους δώδεκα θεούς, υπήρχαν και μικρότερες θεότητες, όπως: οι Νύμφες, που ζούσαν στα βουνά, στα δάση και στις πηγές των ποταμών, οι Νηρηίδες, που ζούσαν στη θάλασσα, οι Μούσες, που προστάτευαν τις τέχνες και τις επιστήμες, οι Όρες, οι Μοίρες, οι Χάριτες και πολλές άλλες.

Οι άνθρωποι, επειδή πίστευαν πως οι θεοί όριζαν τη ζωή τους, έφτιαχναν ναούς και έκαναν θυσίες, για να τους ευχαριστήσουν.



Ασκήσεις



1. Κάθε θεός / θεά προστάτευε και μια σημαντική δραστηριότητα των ανθρώπων. Ένωσε το όνομα κάθε θεού / θεάς με τη σωστή δραστηριότητα:

Θεός

Δίας

Ποσειδώνας

Απόλλωνας

Ήφαιστος

Ερμής

Άρης

Ήρα

Αφροδίτη

Αθηνά

Δήμητρα

Άρτεμη

Εστία

Δραστηριότητα

• πόλεμος

• επικοινωνία

• χρήση φωτιάς, κατασκευή μετάλλων

• μουσική, γνώση του μέλλοντος

• θαλάσσια ταξίδια

• νόμοι, τάξη

• σοφία, ειρήνη

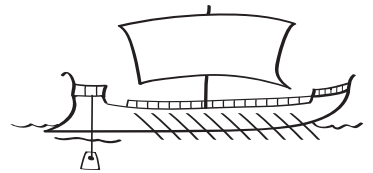
• γάμος, οικογένεια

• ομορφιά

• δάση και άγρια ζώα

• καλλιέργεια της γης

• σπίτι



Γλώσσα

2. Γράψε κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου στη σωστή στήλη, στην ονομαστική του ενικού αριθμού:

Αρσενικά

ο γάμος

Θηλυκά

η γυναίκα

Ουδέτερα

το κεφάλι

Μαθηματικά

3. Οι θεές ήταν έξι. Συμπλήρωσε την προπαίδεια του 6:

$1 \times 6 = \underline{\quad}$

$6 \times 6 = \underline{\quad}$

$2 \times 6 = \underline{\quad}$

$7 \times 6 = \underline{\quad}$

$3 \times 6 = \underline{\quad}$

$8 \times 6 = \underline{\quad}$

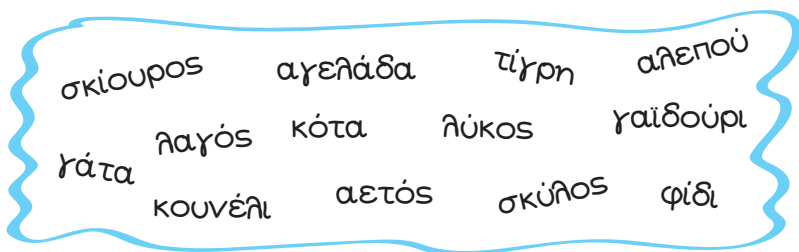
$4 \times 6 = \underline{\quad}$

$9 \times 6 = \underline{\quad}$

$5 \times 6 = \underline{\quad}$

$10 \times 6 = \underline{\quad}$

4. Η Άρτεμη προστάτευε τα (άγρια) ζώα. Κύκλωσε με κόκκινο χρώμα τα ζώα που ζουν ελεύθερα και με πράσινο αυτά που ζουν κοντά στους ανθρώπους:



Μεθ. Περιβάλλοντος



Δήμητρα και Περσεφόνη

Η Περσεφόνη μ' έφαγε,
για να μην τον ξεχάσει,
μα γούρι την Πρωτοχρονιά
φέρνω σ' όποιον με σπάσει.

Είμαι _____

Ο Πλούτωνας, ο θεός του Κάτω Κόσμου, **ερωτεύτηκε** την Περσεφόνη, την κόρη της θεάς Δήμητρας.

Μια μέρα, που η Περσεφόνη έπαιζε σε ένα λιβάδι, ο Πλούτωνας ανέβηκε στη γη, την **άρπαξε** με το μαύρο άρμα του και την πήγε στον **Άδη**, στο βασίλειο των νεκρών.

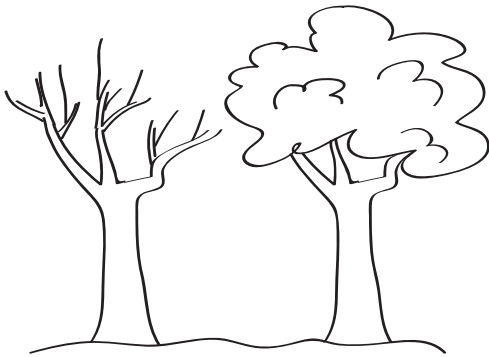
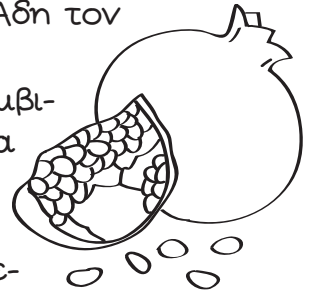
Η Δήμητρα αναζητούσε εννιά μερόνυχτα την κόρη της, ώσπου ο ήλιος τη λυπήθηκε και της είπε ότι ο Πλούτωνας **άρπαξε** την Περσεφόνη.

Η Δήμητρα θρηνούσε και σταμάτησε να φροντίζει τη γη.

Τα φυτά ξεραίνονταν. Τα ζώα και οι άνθρωποι δεν έβρισκαν φαγητό.

Παρατηρώντας ο Δίας αυτή την καταστροφή, έστειλε στον Άδη τον Ερμή, για να φέρει την Περσεφόνη πίσω στη μητέρα της.

Ο Πλούτωνας, βλέποντας τον θυμό του Δία, αναγκάστηκε να συμβιβαστεί: τον μισό χρόνο η Περσεφόνη θα ζούσε στη γη με τη μητέρα της και τον άλλο μισό στον Κάτω Κόσμο μαζί του. Πριν φύγει όμως η Περσεφόνη, της έδωσε να φάει σπόρους **ροδιού**, για να μην τον ξεχάσει.



Όταν λοιπόν η Περσεφόνη ήταν στη γη, η Δήμητρα ήταν **χαρούμενη** και έρχονταν η άνοιξη και το καλοκαίρι. Η γη άνθιζε και τα δέντρα έβγαζαν καρπούς. Όταν η Περσεφόνη ήταν στον Άδη, η Δήμητρα ήταν **λυπημένη** και έρχονταν το φθινόπωρο και ο χειμώνας. Τα λοβλούδια ξεραίνονταν και τα δέντρα έριχναν τα φύλλα τους ως την επόμενη άνοιξη.

Ασκήσεις

1. Τι προσπάθησαν να εξηγήσουν οι αρχαίοι Έλληνες με αυτό τον μύθο; Κύκλωσε τη σωστή απάντηση:

- Την έκρηξη των ηφαιστειών.
- Την αλλαγή των εποχών.
- Τη θέση των αστεριών.



2. Γράψε κάθε υπογραμμισμένο ουσιαστικό του κειμένου στον σωστό αριθμό. Ύστερα γράψε το στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

Ενικός

την κόρη

Πληθυντικός

τις κόρες

3. Πέντε ζώα κρύφτηκαν ανάμεσα στα γράμματα. Μπορείς να τα βρεις και να τα γράψεις δίπλα;

apufishec fish

noctopusb _____

vairtlion _____

wsedogvza _____

hitigerkn _____

4. Εννιά μερόνυχτα αναζητούσε η Δήμητρα την κόρη της. Συμπλήρωσε την προπαίδεια του 9:

$1 \times 9 = \underline{\quad}$

$6 \times 9 = \underline{\quad}$

$2 \times 9 = \underline{\quad}$

$7 \times 9 = \underline{\quad}$

$3 \times 9 = \underline{\quad}$

$8 \times 9 = \underline{\quad}$

$4 \times 9 = \underline{\quad}$

$9 \times 9 = \underline{\quad}$

$5 \times 9 = \underline{\quad}$

$10 \times 9 = \underline{\quad}$

5. Πρόσθεσε και αφάιρεσε το 9 από τους παρακάτω αριθμούς:

$14 + 9 = \underline{\quad}$ $28 - 9 = \underline{\quad}$

$45 + 9 = \underline{\quad}$ $53 - 9 = \underline{\quad}$

$58 + 9 = \underline{\quad}$ $67 - 9 = \underline{\quad}$

$83 + 9 = \underline{\quad}$ $72 - 9 = \underline{\quad}$

$91 + 9 = \underline{\quad}$ $90 - 9 = \underline{\quad}$

6. Στην ελληνική μυθολογία κάθε θεός έχει και ένα σύμβολο. Ποιο είναι το σύμβολο της χριστιανικής θρησκείας; Γιατί;

Είναι _____, γιατί _____

7. Στη ζωή μας έχουμε πολλά σύμβολα. Γράψε κάτω από κάθε σύμβολο τι φανερώνει:





ΕΝΟΤΗΤΑ 7

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ

Εισαγωγή



Τότε με λίθο και χαλκό
έφτιαχναν εργαλεία,
για να καλλιεργούν τη γη,
να πιάνουν τα θηρία.

Είμαι _____

Μέχρι τώρα ταξιδέψαμε σε τόπους και χρόνους μακρινούς με μύθους, δηλαδή με φανταστικές ιστορίες.

Τώρα θα μάθουμε με **πραγματικές ιστορίες** για τη **ζωή** και τα **έργα** των ανθρώπων στα **παλιά χρόνια**, τότε που οι άνθρωποι εμφανίστηκαν και εξελίχθηκαν στη γη.

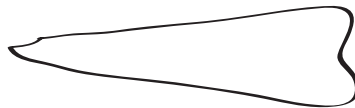
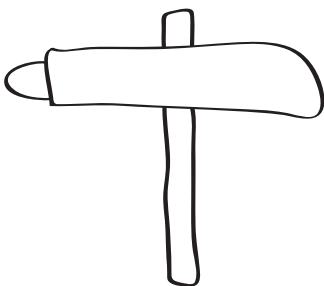
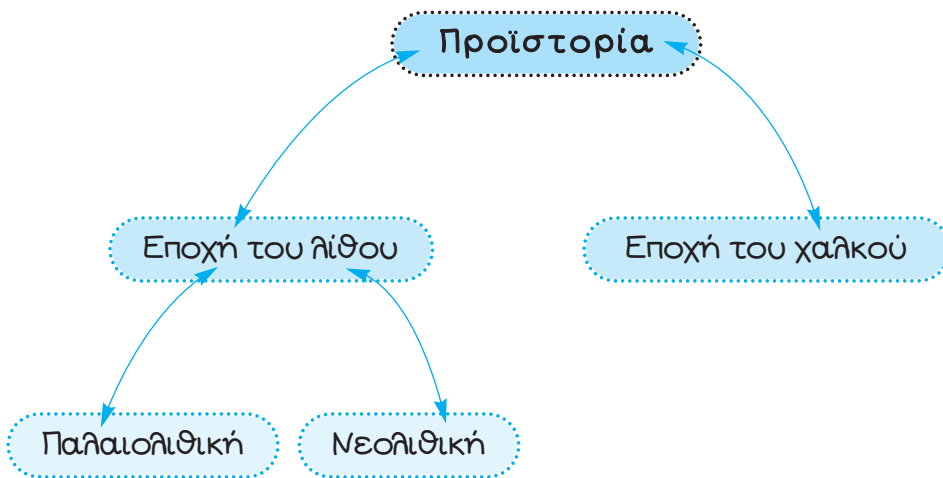
Πριν από χιλιάδες χρόνια οι άνθρωποι δεν ήξεραν να γράφουν. Γι' αυτό δεν έχουμε βρει γραπτά κείμενα, για να μάθουμε πώς ζούσαν τότε. Έχουμε βρει όμως **εργαλεία**, **όπλα**, **ζωγραφιές** και **αντικείμενα** που χρησιμοποιούσαν και μαθαίνουμε από αυτά.

Τα πρώτα εργαλεία που έφτιαξαν οι άνθρωποι ήταν από **λίθο**, δηλαδή από πέτρα. Γι' αυτό την εποχή αυτή την ονομάζουμε **εποχή του λίθου** και τη χωρίζουμε σε παλιά και νέα, δηλαδή **παλαιολιθική** και **νεολιθική**.

Αργότερα έμαθαν να λιώνουν τα μέταλλα στη φωτιά και να φτιάχνουν εργαλεία από **χαλκό**. Την εποχή αυτή την ονομάζουμε **εποχή του χαλκού**.

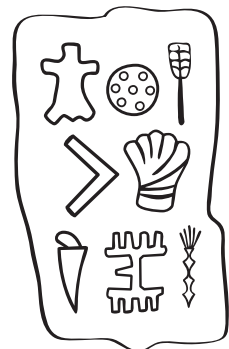
Η εποχή του λίθου και η εποχή του χαλκού αποτελούν την **Προϊστορία**.

Η περίοδος της **Ιστορίας** αρχίζει από τότε που οι άνθρωποι ανακάλυψαν τη **γραφή**.



Ιστορία

Ιερογλυφική γραφή





Παλαιολιθική εποχή

Δίνω φως και ζεστασιά,
μαγειρεμένα φαγητά,
τα θεριά κρατώ μακριά
κι αναπτύσσω τη λαλιά.

Είμαι _____

Πέρασαν εκατομμύρια χρόνια για να σχηματιστούν στη γη τα βουνά, τα δάση, τα ποτάμια και οι πεδιάδες.

Μέσα στα δάση ζούσαν αμέτρητα είδη ζώων, πολλά από τα οποία ήταν πολύ μεγάλα, όπως οι δεινόσαυροι. Καθώς όμως δεν έβρισκαν αρκετή τροφή, τα ζώα αυτά εξαφανίστηκαν. Μαθαίνουμε γι' αυτά από σκελετούς που έχουμε βρει θαμμένους στη γη.

Σιγά σιγά εμφανίστηκαν άλλα, μικρότερα θηλαστικά, ανάμεσά τους και ο **άνθρωπος**. Η ζωή των πρωτόγονων ανθρώπων ήταν πολύ δύσκολη. Δεν ήξεραν να καλλιεργούν τη γη και, για να βρουν τροφή, τριγυρνούσαν και μάζευαν καρπούς, σπόρους, ρίζες, βολβούς και ό,τι άλλο έβρισκαν στη φύση. Επειδή ζούσαν **συλλέγοντας** (μάζευοντας) την τροφή τους, ονομάστηκαν **τροφοσυλλέκτες**.

Το πρώτο εργαλείο και όπλο των ανθρώπων ήταν η **πέτρα**. Με αυτή έσκαβαν τη γη για να βρουν τροφή, έσπαγαν τους καρπούς ή χτυπούσαν τα άγρια ζώα.

Για μια μεγάλη περίοδο η γη σκεπάστηκε με πάγους και η θερμοκρασία έπεσε πολύ. Πολλά ζώα εξαφανίστηκαν, γιατί δεν άντεχαν το κρύο ή δεν έβρισκαν τροφή.

Οι άνθρωποι τότε μετακινήθηκαν προς τα πιο ζεστά μέρη και άρχισαν να κατοικούν σε **σπηλιές**. Έμαθαν να τρίβουν μεταξύ τους τις πέτρες και να ανάβουν **φωτιά**. Έτσι, προστατεύονταν από το κρύο και τα άγρια ζώα. Καθώς συγκεντρώνονταν γύρω από τη φωτιά, ένωσαν την ανάγκη να επικοινωνήσουν κι έτσι σιγά σιγά αναπτύχθηκε η **ομιλία**.

Έφτιαχναν όπλα και εργαλεία από πέτρα και κόκαλα ζώων, όπως ο **πέλεκυς** (τσεκούρι), τόξα και μαχαίρια, και έγιναν **κυνηγοί**. Από τα ζώα που σκότωναν έπαιρναν το κρέας τους, για να φάνε, και το δέρμα τους, για να ντυθούν. Έφτιαχναν και άγκιστρα, για να ψαρεύουν στη θάλασσα και στα ποτάμια.

Μπορεί να μην ήξεραν να γράφουν, αλλά ζωγράφιζαν στα βράχια των σπηλαίων όπου ζούσαν. Από αυτές τις ζωγραφιές, που λέγονται **βραχογραφίες**, μαθαίνουμε πώς ζούσαν τότε.

Η εποχή που οι άνθρωποι ήταν τροφοσυλλέκτες και κυνηγοί ονομάστηκε **παλαιολιθική**. Στο **σπήλαιο των Πετραλώνων**, στη Χαλκιδική, έχουν βρεθεί λίθινα (πέτρινα) εργαλεία και οστά (κόκαλα) ζώων και ανθρώπων της εποχής αυτής.



Νεολιθική εποχή

Είμαι αγαλμα μικρό,
πέτρινο και χαρπό,
τη γυναίκα που γεννά
παριστάνω σαν θεά.

Είμαι _____

Αργότερα η θερμοκρασία ανέβηκε, οι πάγοι έλιωσαν και η γη γέμισε με φυτά και ζώα. Οι άνθρωποι παρατηρούσαν στη φύση τον κύκλο των εποχών και καταλάβαιναν πότε φύτευαν και πότε καρποφορούσαν τα φυτά. Άρχισαν να φυτεύουν σπόρους και να καλλιεργούν όσπρια και δημητριακά κοντά σε μέρη που είχε νερό, για να τα ποτίζουν. Δηλαδή έγιναν **γεωργοί**.

Σιγά σιγά εξημέρωσαν διάφορα ζώα και άρχισαν να τα εκτρέφουν, όπως το πρόβατο, η αγελάδα και η κατσίκια, για να παίρνουν τα προϊόντα τους: κρέας, γάλα, μαλλί και δέρμα. Δηλαδή έγιναν **κτηνοτρόφοι**.

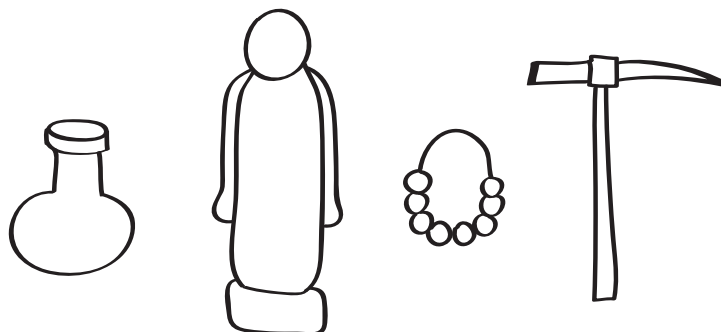
Αφού δε χρειαζόταν πια να μετακινούνται για να βρουν την τροφή τους, άρχισαν να μένουν μόνιμα σε ένα μέρος, κοντά σε νερό, και να φτιάχνουν σπίτια με υλικά που έβρισκαν στη φύση: πέτρες, κλαδιά, δέρματα ζώων και κορμούς δέντρων. Για να νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια, έφτιαχναν τα σπίτια τους το ένα κοντά στο άλλο και έκαναν αρχηγό τον πιο δυνατό. Έτσι, δημιουργήθηκαν οι πρώτοι **οικισμοί**, δηλαδή μικρά χωριά με κατοικίες.

Την εποχή αυτή άρχισαν να φτιάχνουν καλύτερα εργαλεία για τις εργασίες τους, όπως βελόνες, αγκίστρια και δρεπάνια, αλλά και όπλα για την ασφάλειά τους, όπως μαχαίρια και δόρατα. Με το μαλλί των προβάτων έφτιαχναν νήμα για τα ρούχα τους και με τον πηλό έπλαθαν αγγεία (δοχεία), για να αποθηκεύουν τα τρόφιμά τους. Δηλαδή έγιναν **τεχνίτες**.

Στους ανθρώπους όλων των εποχών αρέσει η ομορφιά. Έτσι, και οι άνθρωποι της εποχής αυτής ζωγράφιζαν τα αγγεία τους με ωραία σχέδια και έφτιαχναν κοσμήματα με χρωματιστές πέτρες και κοχύλια. Ακόμα κατασκεύαζαν **ειδώλια**, δηλαδή μικρά πέτρινα ή πήλινα αγαλματάκια, που συνήθως παρίσταναν γυναικείες μορφές.

Οι άνθρωποι κατάλαβαν πολύ νωρίς την αξία της ζωής. Γι' αυτό λάτρευαν τη γη και τις γυναίκες, επειδή γεννούν. Έτσι, δημιούργησαν την πρώτη θεά, τη **θεά της γονιμότητας**.

Αυτή η πιο εξελιγμένη εποχή του λίθου ονομάστηκε **νεολιθική εποχή**.



Ασκήσεις



1. Γράψε τι αλλάζει από την παλαιολιθική στη νεολιθική εποχή που δείχνει την εξέλιξη των ανθρώπων:

Παλαιολιθική εποχή

Νεολιθική εποχή

Μάζευαν τα φυτά.	:	Καλλιεργούσαν τα φυτά.
Κυνηγούσαν τα ζώα.	:	_____
Ζούσαν σε σπηλιές.	:	_____
Έφτιαχναν απλά εργαλεία.	:	_____
Μετακινούνταν συνέχεια.	:	_____
Ζωγράφιζαν στους βράχους.	:	_____

Γλώσσα

2. Για καθένα από τα παρακάτω ουσιαστικά γράψε 3 επίθετα, για να τα περιγράψεις:

νερό:	καθαρό,	ορμητικό,	αλμυρό
εργαλείο:	_____	_____	_____
δέντρο:	_____	_____	_____
σπίτι:	_____	_____	_____
ζώο:	_____	_____	_____
άγαλμα:	_____	_____	_____

Μαθηματικά

3. Τα αγγεία έχουν αποθηκευμένες τροφές. Βάλε τα στη σειρά ανάλογα με το βάρος τους, από το μεγαλύτερο προς το μικρότερο:

5,200 κιλ.	8,600 κιλ.	2,250 κιλ.	10,500 κιλ.	12,1 κιλ.	9,1 κιλ.	5,3 κιλ.						
_____	>	_____	>	_____	>	_____	>	_____	>	_____	>	_____

Θρησκευτικά

4. Οι άνθρωποι της νεολιθικής εποχής λάτρευαν τη θεά της γονιμότητας, γιατί τη θεωρούσαν μητέρα της ζωής. Στη χριστιανική θρησκεία ποια ονομάζουμε Μητέρα και γιατί τη λατρεύουμε;

- Πώς αλλιώς ονομάζεται; _____
- Γράψε μία από τις γιορτές της: _____